

Edwin Dzieciołowski, Janusz Górecki, Jacek Wrzeński

Ostrów Lednicki, gm. Łubowo, woj. poznańskie. Stanowisko 1, wykop I/83, II/85

Informator Archeologiczny : badania 19, 139-140

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

żelaznych, nożyków, fragment dółki, sprzączkę oraz drobnełamki kości zwierzęcych.

Warstwa nr III została wydzielona od poziomu na głębokości -255 cm do -290 cm, a miejscami do -310 cm i była niejednorodna w swojej budowie wewnątrz. Wystąpiła tu ceramika obtaczana, barwy brunatnej i kości zwierzęce oraz wielka ilość przepalonych, niewielkich kamieni polnych. W warstwie tej o ciemno-szarym kolorze, natrafiono na dwa obiekty, z których jeden jest prawdopodobnie pozostałością budynku mieszkalnego z wylepionym gliną paleniskiem, a drugi głęboko wkopaną w całość jamą gospodarczą, wypełnioną całkowicie czarną ziemią ze spalenizną i węglami drzewnymi ze śladami sadzy. Był to już drugi tego typu obiekt na terenie osady przyrodowej. Głębokość jamy od stropu do dna wynosiła nieco ponad 150 cm, średnica w stropie 2,5 m. W wypełnisku jamy znaleziono ceramikę, przy ścianach nieliczne grudki przepalonej gliny, przepalone drobne kamienie. Łamki ceramiki obtaczanej, barwy ciemno-brunatnej datować można na XIII w., kilka zaledwie łamków ceramiki toczonej jest późniejsze - XIV-wiecznego pochodzenia.

W najniższej warstwie calcowej, która pojawiła się miejscami od poziomu -290 cm, czyli o ok. 80 cm poniżej, powierzchni ziemi. W stropie warstw calcowych wyraźnie dała się zauważyć warstwa pierwotnego bumusu, silnie przemytego i pozbawionego zabytków. Niżej wystąpił silnie szelazony piasek, miejscami z kongrecjami żelazystymi, przechodzący głębiej w jasno-żółty, bardzo drobny piasek rzeczny.

Wyżej opisany układ warstw nie wystąpił na obszarze aru F-9, przy wschodnim profilu wykopu. Na obszarze tego aru aż do stropu warstwy III odłożono przemieszane warstwy nasypowe szarej ziemi i żółtego piasku. Wskazuje to, że w XIII w. nastąpiło poszerzenie terenu osady przyrodowej poprzez zasypanie części starorzecza wschodniego koryta Narwi. Stwierdzono, że na terenie nasypu nie istniały w czasach późniejszych jakiegokolwiek stałe budowle, przynajmniej w granicach wykopu nr 4. Być może uzyskana w ten sposób przestrzeń służyła celom lepszej organizacji obrony oraz celom gospodarczym, nie wymagającym solidniejszych konstrukcji. Nowo powstała stroma skarpa była prawdopodobnie zwieńczona palisadą.

Wszystkie cztery obiekty - w tym trzy mieszkalne i jedna jama gospodarcza, mieściły się w zachodniej części badanego w sezonie 1984 obszaru, bliżej fosy oddzielającej osadę od gródka właścicielskiego. Najstarsza ceramika znaleziona na przebadanym terenie datowana została na drugą połowę XII w. /warstwa III/, w której też wystąpiła ceramika XIII-wieczna.

Przewidziane jest w przyszłości przebadanie terenu stromej skarpy podgrodzia oraz północnej części osady przyrodowej.

OSTRÓW LEDNICKI, gm. Lubowo
woj. pomorskie
Stanowisko 1, wykop I/83, II/85

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Badania prowadzili mgr Edwin Dzięciołowski, mgr Janusz Górecki,
mgr Jacek Wrzesiński, Cementarzyko, wały grodowe, majdan,
podwałę, wnętrze kościoła grodowego,

Stanowisko 1. Wykop I/83. W 1983 r. kontynuowano badania wykopaliskowe na wykopie założonym w 1983 r., zlokalizowanym na południe od kaplicy palatium i biegnącym na południe w stronę brzegu jeziora. Prace w bieżącym roku skoncentrowano na odcinkach: A, B, E, F. Na odcinku A położonym w sąsiedztwie kaplicy pałacowej eksplorowano w dalszym ciągu kolejne pochówki cmentarza wczesnośredniowiecznego /przykościelnego/ usytuowanego na wale grodu starszego. Odkryto tutaj także 1 palenisko obłożone kamieniami. Wspomniane 4 groby i palenisko zalegały w warstwie IIIb /brunatno-czarnej próchnicznej ziemi/, nad którą zalegały młodsze od niej nieregularne skupiska węgla drzewnych, pozostałości zniszczonych palenisk?, 1 palenisko tkwiące w warstwie IIb - syplkiej szarej ziemi przemieszanej z popiołem, węglem drzewnym i kradą jeziorną. Na odcinku B położonym na wale młodszym eksplorowano warstwę III, brunatno-czarnej, próchnicznej ziemi z fragmentami węgla drzewnych. Na zewnątrz wału grodowego /odcinek E/ natrafiono na konstrukcje drewniane, które prawdopodobnie można łączyć z drogą biegnącą dookoła grodu /w konstrukcji przekładowej, słabo zachowane/, a także związane z palisadą i falochronem. Ostatni z przebadanych w 1983 r. odcinków /F/ pozwolił na odsłonięcie warstw pozalewowych oraz warstwy spalenizny będącej najprawdopodobniej kontynuacją drogi z odcinka E. Chronologię omawianych warstw można zamknąć w obrębie fazy D-E okresu wczesnego średniowiecza. W toku badań znaleziono łącznie 13 zabytków, m.in. fragment żarna, osiekę kamienną, obrabiane poroże, skobel, żelazny i 9 fragmentów nieokreślonych przedmiotów żelaznych.

Stanowisko 1. Wykop II/85. Tegoroczne badania wykopaliskowe objęły w ramach wykopu II wnętrze nawy i prezbiterium kościoła grodowego na Ostrowie Lednickim /ary 2 W, cw. d, 1 W, cw. c, d, O cw. d/, podwałę /ar 1 N., cw. b/ - na północ od kościoła grodowego oraz majdan grodowy w partii wschodniej od kościoła /ar 4 E, cw. c, d/. Badania są kontynuacją prac z 1983 i 1984 r. Na sekwencji stratygraficznej omawianych wykopów składa się łącznie 9 warstw kulturowych o miąższościach od 4 cm /1-sza warstwa spalenizny - kościół grodowy/ do 80 cm /warstwa I - majdan grodowy/. W wyeksploatowanych warstwach zalegały: 3 domostwa, 1 obiekt gospodarczo-mieszkalny, poziom użytkowy obiektu mieszkalnego, 2 paleniska, resztki fundamentu bądź jego negatyw związany z kościołem grodowym oraz 6 wkopów z których 2 związane są ze słupami od rusztowań /okres wznoszenia kościoła/, jeden jest starszy od kościoła grodowego zaś 3 kolejne są wkopami współczesnymi.

Spśród wyżej wymienionych obiektów najbardziej znaczące związane są z kościołem grodowym. Przekop przez kościół pozwolił bowiem na odsłonięcie w części prezbiterium kościoła resztek fundamentu związanego z murem zewnętrznym kościoła. Fundament składał się z kamieni o dość znacznych rozmiarach oraz wielkich brył martwicy wapiennej, spoczywających na glinie. Z kolei w rozsypisku fundamentu w zachodniej ścianie nawy kościoła tkwiły drobne kamienie oraz bryłki martwicy. Nadto w bezpośrednim sąsiedztwie murów

kościół udało się odkryć 2 słupy od rusztowania zaś we wnętrzu nawy prezbiterium 2 warstwy spalenizny związane prawdopodobnie z okresem zniszczenia kościoła. Chronologia fundamentu i jego rozsypanka zamyka się w obrębie fazy D okresu wczesnośredniowiecznego, podobnie jak chronologia skupów od rusztowań i obydwu ww. spalenizn. Zarówno więc wznieście, jak i zniszczenie kościoła grodowego, kościoła o murach kamiennych // nastąpiło w przeciągu trwania fazy D okresu wczesnego średniowiecza. Kolejne z odkrytych obiektów to poziom użytkowy obiektu gospodarczego /wraz z paleniskiem/ zlokalizowany na podwalu, obiekt mieszkalny z ograniczającą go podwaliną kamienną odkryty na majdanie /ar 4 E cw. c/ czy też 3 kolejne obiekty o ścianach wyłożonych gliną bądź też drewnianych /ar 4 E cw. c i d/.

Chronologia odkrytych na majdanie obiektów zamyka się w obrębie fazy D-E okresu wczesnego średniowiecza. W toku badań znaleziono 36 zabytków m.in. 5 przęślików glinianych, 1 przęślik z hupku, 5 noży, 3 obręcze od wiadra, grot strzały, monetę, sierp.

W ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego do Badań Ostrowa Lednickiego kontynuowano prace /podwodne/ związane z reliktnami tzw. mostu gnieźnieńskiego, pobierano próbki do badań palinologicznych, kontynuowano badania gleb na wachód od jeziora Lednickiego, określano surowiec budowlany kościoła grodowego.

Materiały z badań wraz z dokumentacją znajdują się w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

OSWIĘCIM
woj. bielskie

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Krakowie

Nadzór sprawował Ryszard Naglik pod kierunkiem mgr. Teofila Dębowskiego. Finansował Urząd Miejski w Oświęcimiu. Drugi sezon badań. Zamek /XII-XIII w. /.

Kontynuowano nadzór archeologiczny obejmujący prace ziemne prowadzone na terenie wzgórza zamkowego /4 wykopy we wschodniej części i 7 w centralnej/. Odtworzono przebieg obwodowych murów obronnych w północno-wschodniej części.

W centralnej partii zlokalizowano, chronologicznie młodszą od wieży, mur kamienny /kamień łamany na zaprawie/ o grubości ok. 2,5 m, którego linia przebiegu pokrywa się w przybliżeniu z zarysem murów obecnego północnego skrzydła zamku.

Ustalona została korelacja warstw archeologicznych względem najstarszej istniejącej budowli zaimm - czworobocznej wieży obronnej.

Materiał archeologiczny /fragmety ceramiki/ w większości datowany jest na XII-XIII w.

Nadzory będą kontynuowane.

PARCZANKI, gm. Dąbrowa Biskupia
woj. bydgoskie
Stanowisko 12

patrz
okres wpływów rzymskich

PARCZANKI, gm. Dąbrowa Biskupia
woj. bydgoskie
Stanowisko 12A

patrz
epoka brązu

PAWŁOWO, gm. Czerwiejowo
woj. poznańskie

patrz
okres wpływów rzymskich

PIASKI, gm. Zduny
woj. kaliszkie
Stanowisko 1

Koło Archeologiczne przy Liceum
Ogólnokształcącym im. H. Kołłątaja
w Krotoszynie

Badania prowadził mgr Dionizy Kosiński. Finansował WKZ w Kaliszu. Długoletni sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne z fazy D.

Celem badań było: 1/ zakończenie eksploracji wykopu ar 44 ćw. D obejmującego partię wjazdu do grodu oraz wału; 2/ dalsze rozpoznanie majdanu poprzez zakończenie eksploracji wykopu /ar 47/ ćw. D oraz nowozalożonych: /ar 47/ ćw. C ar 48 ćw. D, /ar 48/ ćw. A; 3/ określenie rozmiarów grodu poprzez założenie wykopów: /ar 142/ ćw. C część południowa i ćw. D część południowa po zewnętrznej stronie wału o przedłużeniu linii wykopów.

/Ar 44/ćw. D - wykop objął narożnik wału od strony wjazdu na majdan. Partię wjazdu wypełniały osypiskowe warstwy piaszczyste z dużą domieszką spalenizny i skorup. W wale na szerokości wykopu widoczne trzy słupy. Szerokość ich u podwaliny określono na trzy metry. Od strony wjazdu wał licowany był drewnem sądząc z brązowej barwy piasku o szerokości około 1 m.